

Jarin vuosikymmeniä kestänyt työ oli viimein tullut päätökseensä. Nyt viimeinkin, eräänä torstaina lukemattomien unettomien öiden ja työntäyteisten päivien jälkeen, Jari ymmärsi. Hän ymmärsi vastauksen. Vastauksen elämään, maailmankaikkeuteen, kaikkeen. Tunnetta ei mitenkään voinut verrata siihen, kun esimerkiksi pitkällisen pohdinnan jälkeen ymmärsi vastauksen johonkin yksittäiseen matemaattiseen ongelmaan. Tämä ymmärrys oli paljon syvällisempää, täysin eri tasolla. Kokonaisuus jonka Jari näki mielessään oli jotain minkä olemassaoloa hän ei olisi pystynyt kuvittelemaankaan, ellei hän nyt lopultakin olisi sitä nähnyt. Kai sitä voisi verrata jonkinlaiseen nirvanaan vaipumiseen – nirvanaan, joka kattoi koko todellisuuden, kaiken olemassaolon, vastasi kaikkein syvimpiin kysymyksiin. Jari oli käytännössä omistanut koko elämänsä tuon yhden, ihmiskuntaa kautta historian askarruttaneen kysymyksen pohtimiselle. Kysymys itsessään oli äärimmäisen yksinkertainen, ja Jarin hämmästykseksi myös vastaus oli hämmästyttävän yksinkertainen. Sen löytäminen oli kuitenkin ollut kaikkea muuta kuin yksinkertaista. Tai ehkei sittenkään – vastaus oli itsessään yksinkertainen, mutta mahdoton nähdä, jos ei osannut katsoa ajassa ja avaruudessa pitemmälle kuin ihmissilmä näki, jos ei pystynyt avartamaan mieltään ja tutkimaan niitäkin mahdollisuuksia jotka ensisilmäykseltä vaikuttivat järjenvastaisilta, ja ennen kaikkea; jos ei osannut keskittyä itse ajatukseen ja sulkea mieltään kaikelta ylimääräiseltä. Ja ylimääräistähän maailmassa riitti. Se tuntuikin olevan ongelma valtaosalla ihmisistä; he eivät jaksaneet keskittyä siihen olennaiseen, kun ympäriltä löytyi jatkuvasti niin paljon häiriötekijöitä. Hyvin harva ihminen tuli koskaan lopettaneeksi hetkeksikään kaikkia arkiaskareitaan, vain syventyäkseen ajattelemaan olemassaolon suuria kysymyksiä. Siksi kai kukaan muu ei ollut koskaan onnistunut löytämään sitä syvää, lopullista totuutta, jonka Jari oli nyt kaivanut esiin. Monet olivat kyllä tuijottaneet totuuden loputtoman meren rannoilta ulappaa kohti, mutta vasta Jari oli nähnyt vilauksen vastarannasta. Työ oli toki vaatinut Jarilta uhrauksia. Kun hän yli neljäkymmentä vuotta sitten, juuri yliopistosta maisteriksi valmistuneena nuorukaisena, oli kertonut tuttavilleen tavoitteestaan, oli hänen ajatuksiinsa suhtauduttu vilpittömällä kiinnostuksella, ja häntä kannustettiin kovasti tämän käsittämättömän kunnianhimoisen tavoitteen tavoittelemiseen. Mutta kun Jari ei kymmenen vuoden työn jälkeen näyttänyt olevan ollenkaan sen lähempänä vastaustensa löytämistä, alkoivat hänen läheisimmätkin ystävänsä jo pitää häntä seonneena. Muutamille ensimmäisille vuosilleen Jari oli saanut apurahoja erinäisiltä tiedettä rahoittavilta säätiöiltä – olihan hänen tavoitteensa sellainen, mistä onnistuessaan mikä tahansa säätiö mielellään ottaisi kunnian – mutta valitettavasti rahoitusta ei ollut jatkettu kun ensimmäisten apurahakausien jälkeen hänellä ei ollut mitään konkreettisia tuloksia esitettävänä. Oikeastaan Jarista olikin ollut paljon mukavampaa paneutua työhön kun ei ollut velvotteita jatkuvasti raportoida edistymistään rahoittajilleen. Ajattelusta ei tosin maksettu, joten Jari oli raapinut tarvittavan elantonsa kasaan tekemällä silloin tällöin milloin mitäkin hanttihommia, ja elänyt lähinnä kaurapuurolla. Itse asiassa kymmenen ensimmäistä vuotta, jolloin hänellä vielä oli ollut ystäviä kannustamassa häntä eteenpäin, olivat kuluneet lähinnä oikeiden kysymysten etsimiseen. Vaikka kaiken taustalla oleva kysymys olikin äärimmäisen yksinkertainen, ei Jari ollut pystynyt lähestymään sitä suoraan. Ulkopuolisten silmissä edistystä ei ollut näyttänyt tapahtuvan, mutta vasta löydettyään oikeat kysymykset, oli Jari voinut alkaa etsiä vastauksia. Ja siihen työhön oli kulunut ainakin toiset kymmenen vuotta. Vielä kymmenen vuotta Jari oli pohdiskellut yhteyksiä näihin pienempiin osakysymyksiin löytämiensä vastausten välillä, ja vasta sitten – kolmenkymmenen vuoden pohdiskelujen jälkeen – hän oli todella päässyt suuren kysymyksensä kimppuun. Yli kymmenen vuotta oli vielä kestänyt, ennenkuin hän nyt lopultakin ymmärsi. Jarin työ oli toki vaatinut jonkin verran tieteellistä tutkimusta; tai ainakin siitä oli alussa

ollut hyötyä. Jari seurasi kosmologian, hiukkasfysiikan, tähtitieteen ja filosofian uusimpia tutkimustuloksia, ja oli itsekin osallistunut joihinkin Cernin Large Hadron Collider -hiukkaskiihdyttimellä tehtyihin kokeisiin, sekä jonkin verran harrastellut omalla kaukoputkellaan tähtitaivaan tuijottelemista. Jari oli myös hakenut teleskooppi aikaa useammilta ammattilaisobservatorioilta, mutta tähtitieteilijät eivät olleet lämmenneet ajatukselle myöntää kallista havaintoaikaa tällaiselle epämääräiselle projektille, jolla ei ollut mitään takeita tuottaa tieteelle hyödyllisiä tuloksia. Mutta nyt Jari ymmärsi, että niin aineen pienimpien rakennusosien, kvarkkien, mittabosonien ja niitä hallitsevien kvanttikenttien, kuin universumin suurimpienkin rakenteiden, galaksijoukkojen ja -klusterien, tutkiminen oli loppupeleissä turhaa. Se auttoi muodostamaan kokonaiskäsitystä, eikä Jari toki olisi ikinä pystynyt löytämään vastaustaan ilman tietämystä näistä maailmankaikkeuden osasista, mutta itse vastauksen kannalta ne olivat merkityksettömiä. Ne olivat vain auttaneet Jarin rajoittunutta ihmismieltä näkemään sellaisia asioita, joiden ymmärtämiseen ihmisaivojen evoluutio ei ollut hänelle tarjonnut valmiuksia. Mutta olipa maailmankaikkeuden koostumus mikä tahansa, oli totuus maailmankaikkeuden takana silti muuttumaton. Ikuinen. Tätä eivät Kaiken teoriaa etsivät teoreettiset fyysikot olleet koskaan ymmärtäneet. Vaikka Kaiken teoria selittäisi tämän universumin luonteen, ei se silti yltäisi siihen loputtomaan kosmisten totuuksien verkostoon, joka odotti sen takana. Ja se mikä Jarista oli kaikkein vaikuttavinta, oli se että kaiken tuon löytämiseksi ei periaatteessa tarvinnut edes tietää mitään tästä maailmankaikkeudesta, riitti että syvenyi yksinkertaisesti ajattelemaan olemassaolon syvimpiä, universaaleja merkityksiä. Ajatuksissaan Jari irtautui ihmiskehostaan, jätti kotiplaneettansaakin taakseen. Valoa nopeammin hänen tietoisuutensa kiisi universumin halki, ei mihinkään tiettyyn suuntaan, vaan yksinkertaisesti pois, ylemmäs, ei tilassa eikä ajassa, vaan jollain korkeammalla tasolla. Aurinkokunta, Linnunrata, Paikallinen galaksijoukko, näkyvä maailmankaikkeus; kaikki jäi hänen taakseen. Lopulta Jari irtautui itsestään universumista. Jari huomasi seisovansa pienellä kallionnyppylällä keskellä ajatonta tyhjyyttä. Hän näki oman maailmankaikkeutensa valtavana kuplana edessään. Tai ei nähnyt, ei tietenkään samalla tavalla kuin hän tähän asti oli näkemisen mieltänyt; ihmissilmä oli kehittynyt rekisteröimään valoa, mutta sähkömagneettista säteilyä välittävät fotonit olivat vain hänen oman maailmankaikkeutensa erikoisuus, joiden kautta sen olennot olivat tottuneet ympäristöään havainnoimaan. Ajatuksissaan Jari näki kotimaailmankaikkeutensa sellaisena kuin se todella oli, eikä vain sellaisena kuin sen saattoi tietyllä pienellä planeetalla sähkömagneettisen spektrin kapean optisen valon alueen kautta nähdä. Kokonaisuus oli jotain muutakin, käsittämättömän paljon muuta. Ja oman maailmankaikkeutensa ympärillä Jari näki lukemattoman määrän muita maailmankaikkeuksia. Ne muodostivat omanlaisiaan kuplia, jotka kietoutuivat toisiinsa tuossa multiversumin ikuisessa tanssissa, tavoilla joita ihmismielen oli mahdotonta käsittää. Niitä oli lukemattomia, erilaisia, erimuotoisia ja erikokoisia. Mutta vaikka ne kietoutuivat toisiinsa, olivat ne silti lähes täysin erillään toisistaan; vain siellä täällä mustien aukkojen äärimmäisissä syvyyksissä madonreiät muodostivat häviävän harvoja tunneleita eri universumien välillä. Täällä ajattomassa tyhjyydessä ei ollut aikaa, joten Jarin oli mahdotonta sanoa kuinka kauan hän oli tuota uskomatonta esitystä katsellut. Hänestä tuntui että hän voisi viettää ikuisuuden vain ihailen sen olemassaolon kauneutta; jokainen universumi käytti saamansa elinvoiman omalla tavallaan, jokaisessa vallitsivat uniikit luonnonlait, joista monet mahdollistivat elämän ja jopa tietoisuuden syntymisen. Jari näki koko kosmisen historian kaikkine vaihtoehtoineen avautuvan edessään. Lopulta hän kuitenkin käänsi katseensa pois tuosta kosmisten todellisuuksien verkostosta, ja otti askeleen eteenpäin sillä pienellä kallionnyppylällä keskellä ajatonta tyhjyyttä. Ja se mitä

Jari näki, olisi salvannut hänen hengityksensä, jos hän vielä olisi sellaista tarvinnut. Siellä pyörivät Ajan ja Ajattomuuden rattaat, tuolla pienellä kallionnyppylällä, mistä ne välittivät tarvittavan elinvoiman koko tuolle multiversumien verkostolle. Ja rattaita seuratessaan hän näki niiden valtavien pyörien ja hammasrattaiden johtavan kohti pientä kampea, josta kaikki se liike oli peräisin. Ja siellä seiso i herra lättömyys, joka tuota kampea pyöritti. Hän näytti vanhalta mieheltä, jonka valkoiset hiukset ja parta valuivat alas hänen valkeaa kaapuaan pitkin. Ja tauotta hänen kätensä kiersi tuota pientä kampea, tuottaen kaiken sen elinvoiman, mikä mahdollisti myös Jarin oman universumin, ja siten Jarin itsensä, olemassaolon. Jari käveli herra lättömyyden luokse. "Hyvää päivää", Jari sanoi kohteliaasti. "Hyvää päivää", herra lättömyys vastasi. Hiljaisuuden vallassa Jari tuijotti lumoutuneena herra lättömyyttä, tuota pientä, tasaista liikettä, kun hänen kätensä väsymättä pyöritti heiveröisen näköistä kampea, joka välitti elinvoiman kaikelle olemassaololle. "Minä olen Jari", Jari sanoi hetken kuluttua. "Minä olen herra lättömyys. Ja nämä ovat Ajan ja Ajattomuuden rattaat. Mutta senhän sinä jo tiesitkin. Minulla ei ole sinulle mitään salaisuuksia. Äärimmäisen harvat ovat löytäneet tietään tänne. Mutta sinä olet katsonut riittävän syvälle kosmisten totuuksien äärettömille selänteille, ja löytänyt tämän viimeisen totuuden. Onnitteluni." Jari nyökkäsi hiljaa. Ja koko ajan puhuessaan jatkoi herra lättömyys rattaiden pyörittämistä. Kun herra lättömyys ei sanonut enempää, päätti Jari taas jatkaa keskustelua: "Mahtaa olla rankkaa työtä... pyörittää yksin koko multiversumia." "Jonkunhan se on tehtävä", herra lättömyys totesi. "Ja kukahan muu se olisi, ellen minä? Minä olen vanhempi kuin itse ikuisuus, en ole koskaan syntynyt, enkä tule koskaan kuolemaan. Vain yksittäiset maailmankaikkeudet syntyvät ja tuhoutuvat, mutta minä olen ikuinen. Minä en kuitenkaan ole ihminen, niin kuin sinä. Minä en tunne väsymystä, mutta en myöskään iloa, surua, pelkoa, rakkautta, toivoa tai toivottomuutta. Minä vain pyöritän näitä rattaita. Nyt ja ikuisesti." Jari nyökkäsi taas. "Yhtä asiaa minä en kuitenkaan ymmärrä. Sinähän pystyisit vaikuttamaan tapahtumiin kaikissa maailmoissa, joten miksi sinä et poista pahuutta maailmasta, mikset tee siitä parempaa paikkaa?" Tämä jumalan olemassaoloon liittyvä dilemma oli aina askarruttanut Jaria, samoin kuin ihmiskuntaa kauan ennen häntä. Herra lättömyys vastasi: "Mieti. Luulen että tiedät vastauksen tuohonkin." "Sinä... et halua vaikuttaa maailmojen tapahtumiin. Sinä vain annat maailmoja pyörittävän voiman, mutta annat niiden sitten kehittyä itsenäisesti." "Niin", herra lättömyys sanoi. "On totta, että pystyisin vaikuttamaan rattaiden kulkuun, ja siten hallitsemaan tapahtumia kaikissa maailmoissa. Mutta se ei ole minun tehtäväni. Minä vain pyöritän rattaita, annan kaikkeuksien tarvitseman elinvoiman, mutta miten se sitten niissä käytetään, se ei ole minun asiani. Monissa maailmoissa kehittyy elämää, ja joskus elämälle kehittyy tietoisuus, toisinaan myös moraali. Mutta mitään kaikkia yhdistävää moraalaa ei ole olemassa, ja vaikka olisikin, ei olisi minun tehtäväni tuomita ketään. Sen saavat kaikkeuksien asukkaat tehdä keskenään." "Eikä yksittäisten maailmojen tapahtumilla taida kokonaisuuden kannalta olla juuri merkitystä", Jari totesi. "Eipä tosiaan", herra lättömyys hymähti. Vähän aikaa Jari vielä seiso i siellä, seuraten ihmetellen herra lättömyyden väsymätöntä työtä. Sitten hän sanoi: "No, minun täytyy varmaan palata maapallolleni. Oli hauska tavata." "Oli tosiaan", herra lättömyys sanoi, hellittämättä hetkeksikään tahtiaan. "Rattaiden pyörittäminen on yksinäistä puuhaa – eipä sillä että se minua mitenkään haittaisi." "Minä tulen vielä joskus takaisin sinua tervehtimään", Jari lupasi, ja jätti sitten taakseen tuon kaikkia kaikkeuksia ja itse ikuisuutta vanhemman, yksinäisen vanhan miehen. Ajan ja Ajattomuuden rattaita ja herra lättömyyttä kantavalta pieneltä kallionnyppylältä hän astui takaisin omaan maailmankaikkeuteensa, omaan galaksiinsa, omalle planeetalleen. Nyt maistuisi kahvi, ehkä jopa pala kakkua sen kanssa. Tämä oli ollut sen verran onnistunut

torstaipäivä.